

Transspråkande undervisningsmetoder inom sfi

- En kvalitativ studie av sfi-lärares utsagor om elevers modersmål som resurs i undervisningen

Ulrika Lundqvist

Arbetets art: Självständigt fördjupningsarbete 15 hp, Svenska som andraspråk

Titel: Transspråkande undervisningsmetoder inom sfi- En kvalitativ studie av sfi-lärares utsagor om elevers modersmål som resurs i undervisningen

Engelsk titel: Translingual teaching methods within SFI- A qualitative study of SFI teachers' statements about pupils' mother tongue as a teaching resource

Sidantal: 41

Författare: Ulrika Lundqvist

Examinator: Bosse Thorén

Datum: juni 2021

Sammanfattning

Transspråkande undervisningsmetoder inom sfi. En kvalitativ studie av sfi-lärares utsagor om elevers modersmål som resurs i undervisningen

I Sverige talas det många olika språk utöver svenskan och officiellt råder det en flerspråkig norm där också Skolverkets styrdokument betonar vikten av att tillvarata elevens alla kompetenser. Trots det råder det i praktiken ibland en enspråkig norm inom svenskt utbildningsväsende.

Sfi är en utbildning för vuxna invandrare där alla elever har flerspråkiga kunskaper. Syftet med den här uppsatsen var därför att undersöka hur sfi-lärare uttrycker sin inställning till transspråkande undervisning och sin syn på förstaspråkets betydelse och funktion för undervisning.

Studien utgick från en fenomenologisk ansats med kvalitativa intervjuer av åtta sfi-lärare på samma kommunala sfi-skola och som också var kollegor till mig. Analysen av intervjuerna undersökte olika aspekter av sfi-lärarnas utsagor om elevers förstaspråk som resurs i undervisningen. Studien sökte efter uppfattningar och synsätt som visade sig i lärarnas tal om ämnet.

De viktigaste resultaten i studien visade att utsagorna från lärarna pekade på en positiv syn på transspråkande undervisning. Aspekter som framkom var att lärarna ansåg att flerspråkigheten hade positiv inverkan vid inläring av ett andraspråk och att lärarnas tal beskrev en tro på elevernas personliga studieansvar. Men analysen av lärarnas utsagor kring deras egen flerspråkiga undervisning visade att lärarna lade in olika betydelser av begreppet flerspråkighet. Det vill säga att det skiljde sig mellan lärarnas utsagor hur man talade om vad flerspråkighet var och vilka kvaliteter som måste vara infriade för att undervisningen skulle uppfattas som transspråkande.

Nyckelord: svenska för invandrare, transspråkande inom sfi, modersmål som resurs inom sfi, translinguism in adult education, translanguaging in adult education

Abstract

Translingual teaching methods within SFI¹ - A qualitative study of SFI teachers' statements about pupils' mother tongue as a teaching resource

In Sweden, many different languages are spoken in addition to Swedish and officially there is a multilingual norm. The National Agency for Education's governing documents emphasizes how important it is to utilize all competencies that students possess. Despite this, there is at times a monolingual norm present in the Swedish education system in practice. SFI (Swedish for Immigrants) is an education for adult immigrants where all students have multilingual knowledge. The purpose of this thesis was therefore to investigate how SFI teachers express their attitude to translingual teaching and their view of the significance and function of the first language for teaching.

The study was based on a phenomenological approach with qualitative interviews of eight SFI teachers from same municipal SFI school. These SFI teachers were also my colleagues. The analysis of the interviews examined various aspects of the SFI teachers' statements about their students' first language as a resource in teaching. The study looked for perceptions and perspectives that were reflected in what the teachers had to say about the subject.

The most important results in the study showed that the statements from the teachers pointed towards a positive view on translingual teaching. Aspects that emerged were that the teachers considered that multilingualism had a positive impact when learning a second language and that the teachers' statements expressed a belief in their students' personal study responsibilities. However, the analysis of the teachers' statements about their own multilingual teaching showed that the teachers added different meanings to the concept of multilingualism. There was a difference between the teachers' statements regarding how they talked about what multilingualism was and what qualities must be met in order for teaching to be perceived as translingual.

Keywords: Swedish for immigrants, translingual teaching within sfi, mother tongue as a resource within sfi, translinguism in adult education, translanguaging in adult education

¹ I Skolverkets engelska översättning av kursplanen skrivs sfi med versaler vilket den här uppsatsen också använder sig av.

Förord

Det är över tjugo år sedan jag skrev ett fördjupningsarbete av den här arten. Då var jag en ung nyexaminerad lärare utan någon arbetslivserfarenhet. Det var tiden före e-post, zoom-möten och lättillgängliga databaser. När jag nu, över två decennier senare, återigen skriver ett examensarbete gör jag det med betydligt större självförtroende som lärare men i uppsatsskrivandet har jag ofta känt mig precis lika novis jag gjorde då.

Det stöd som jag har fått av min handledare Helena Korp har varit ovärderligt. Hon har visat på riktningen för min uppsats när jag upplevt att jag befunnit mig på öppet hav utan kompass. Med sitt positiva förhållningssätt har hon fått mig att tro på min förmåga att skriva vetenskaplig text och jag har lärt mig väldigt mycket.

Jag vill också rikta ett särskilt tack till Olof Arnell som hjälpt mig genom att granska språket i den engelska sammanfattningen av uppsatsen.

Innehållsförteckning

Inledning.....	7
1 Syfte och frågeställningar	8
2 Databaser och sökord.....	9
3 Teoretiska utgångspunkter och forskningsbakgrund	9
3.1 Transspråkande som språkutvecklande metod	9
3.2 Transspråkande i klassrummet	10
3.3 Den enspråkiga normen	12
3.4 Sfi och att lära in ett andraspråk som vuxen	14
3.5 Gruppuppgifter gynnar språkutvecklingen	16
3.6 Kunskapssyn och elevsyn – i förändring?	16
3.7 Sammanfattning	17
4 Metod.....	17
4.1 Studiens design	17
4.2 Informanter	18
4.3 Tillvägagångssätt	18
4.4 Analys	19
4.5 Etiska överväganden	19
5 Resultat	20
5.1 Inställning till flerspråkighet i undervisningen.....	20
5.2 Lärarnas uppfattningar om modersmålets integration i den egna undervisningen.....	21
5.3 Hur lärarna motiverar inställningen till vad som påverkar deras möjligheter att prova transspråkande metoder.....	22
5.4 Synen på studiehandledarens funktion i klassrummet som uttryck för språksyn	23
5.5 När lärarna anser att modersmålet inte fungerar som en resurs i klassrummet.....	24
5.6 Sammanfattning av resultatet	25
6 Diskussion	26
6.1 Lärarnas inställning till att använda modersmålet som en språkutvecklande resurs i undervisningen.....	26
6.2 Lärarnas inställning och synsätt gällande modersmålets betydelse och funktion för undervisning	27

6.3	Samhällets krav kan påverka lärarnas möjligheter att utveckla transspråkande undervisningsmetoder.....	27
6.4	Gruppuppgifternas möjligheter och utmaningar.....	28
6.5	När elevers modersmål blir ett hinder i undervisningen.....	29
7	Studiens begränsningar.....	29
8	Vidare forskning.....	30
9	Avslutande tankar.....	31
	Referenser.....	32
	Bilagor.....	35

Inledning

Under studietiden i svenska som andraspråk arbetade jag som sfi-lärare² och blev intresserad av transspråkande som undervisningsmetod och hur man kunde använda elevers modersmål som resurs för språkutveckling. Det är särskilt en kursuppgift som jag minns väl och som jag tar med mig erfarenheter från in i mitt arbete som lärare i svenska som andraspråk. Under hösten 2019 fick vi som studenter i kursen *Kontrastiv grammatik och metodstudium av ett främmande språk* vid Högskolan Väst i uppgift att under en kort period om ett par veckor lära oss ryska med endast videolektioner på målspråket. Trots att jag är språklärare med akademisk bakgrund och god studievana var det svårt att lära in de allra enklaste meningar på språket och de grammatiska delarna av undervisningen tog lång tid att förstå när inte svenska, mitt modersmål, användes i undervisningen. Jag lyssnade på varje lektion flera gånger men tillslut gav jag upp och började använda Google translate. Utifrån digitala översättningar mellan svenska och ryska försökte jag förstå de grammatiska strukturerna i ryskan. Slutligen tog jag hjälp av en sfi-elev vars modersmål var ryska och som nu, på svenska, hjälpte mig genom min uppgift; att presentera mig muntligt på ryska. Jag hade skapat min egen transspråkande inläring. Den här upplevelsen bidrog än mer till intresset om elevers transspråkande resurser och att de behöver ingå i undervisningsplaneringen.

Genom hela utbildningen har kurslitteraturen också visat på fördelarna med modersmålet som resurs i inläringen av ett andraspråk, samtidigt som ämnet är komplext eftersom transspråkande undervisning innefattar språksyn, kunskapssyn, lärarroll, och integration. Thomas & Collier (1997) gjorde en mycket omfattande andraspråksstudie mellan 1982-1996 som visade att den klart avgörande faktorn till elevers möjligheter till skolframgång var en integrerad undervisning på både förstaspråket och målspråket. Både Cummins (2005) och Gracia och Wei (2018) menar att både förstaspråket och andraspråket är integrerade i varandra hos en flerspråkig person och att det gynnar en andraspråksundervisning där förstaspråket ingår som en likvärdig del i undervisningen för att nå kunskap i målspråket.

Termen translanguaging myntades av Cen Williams 1994 (Gracia & Wei.2018) men Cummins (2016) visar på en forskningsöversikt gjord av Barac & Bialystok (2011) som lyfter fram att det genomförts över 200 forskningsstudier sedan 1960-talet som visar på ett positivt samband mellan flerspråkighet och elevers språkliga och kunskapsmässiga utveckling. Inom

² I styrdokumenterna från Skolverket skrivs förkortningen sfi med gemener vilket även den här uppsatsen kommer att använda sig av.

sfi är dock den forskningen knapphändig enligt Norlund Shaswar (2020) som önskar fler didaktiska studier. Bristen på vetenskapligt material inom sfi och transspråkande undervisning var något som jag lade märke till när jag sökte efter forskning inom området.

Forskning visar att användandet av modersmålet som resurs i undervisningen är gynnsamt för språk- och kunskapsutvecklingen för flerspråkiga elever. Forskningen inom sfi och transspråkande undervisning är däremot bristfällig vilket skapar en kunskapslucka som är intressant att undersöka mer. Mot denna bakgrund kommer det här examensarbetet att belysa åtta sfi-lärares inställning till modersmålet som en lärande resurs och dess funktion i undervisningen.

1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att belysa sfi-lärares olika sätt att förhålla sig till modersmålet som resurs i undervisningen och lärarnas inställning till modersmålets betydelse och funktion i undervisningen.

De frågeställningar som uppsatsen utgår från:

- Vilken inställning har lärarna till att använda modersmålet som en språkutvecklande resurs i undervisningen?

- Hur uttrycks lärares inställning och synsätt gällande modersmålets betydelse och funktion för undervisning?

2 Databaser och sökord

Inom ramen för uppsatsarbetet och som en grund för min egen studie har jag sökt tidigare forskning om sfi och transspråkande inom sfi under de senaste tjugo åren. De databaser som använts för att undersöka tidigare forskning är Google Scholar och ERIC EbscoHost. De sökord som använts är; svenska för invandrare, transspråkande inom sfi, modersmål som resurs inom sfi, translinguism in adult education, translanguaging in adult education.

I ERIC EbscoHost, den internationella databasen för främst vetenskapliga artiklar inom pedagogik, finns elva avhandlingar eller vetenskapliga artiklar som behandlar vuxnas utbildning inom ämnet translanguaging in adult education (bilaga 1). I Google Scholar finns sju vetenskapliga artiklar inom ämnet transspråkande inom sfi (bilaga 2). Det vetenskapliga material som inte behandlar ämnet inom den här studien har valts bort.

3 Teoretiska utgångspunkter och forskningsbakgrund

I det här avsnittet presenteras de teoretiska utgångspunkter och den forskning inom ämnet som uppsatsens studie utgår ifrån.

3.1 Transspråkande som språkutvecklande metod

Ordet *transspråkande* är en svensk översättning av engelskans *translanguaging* som myntades av Cen Williams 1996. Då betydde translanguaging att man växlade mellan olika språk, till exempel att elever läste en text på engelska och sedan skrev en text om innehållet på ett annat språk. Sedan dess har metoden under åren utvecklats enligt Garcia & Wei (2018).

Språkforskaren och professorn Ofelia Garcia vid City University of New York har varit aktiv inom flerspråkighetsforskningen i 40 år (wordpress.com). Li Wei är professor i lingvistik vid London University och har arbetat med språkforskning i 25 år (University College London). Både Garcia och Wei har publicerat många böcker och artiklar inom ämnet. Enligt Garcia & Wei (2018) handlar transspråkande om att se flerspråkiga personers förmåga att växla mellan olika språk i ett integrerat system. De menar att transspråkande är en ”multikompetens” som besitts av flerspråkiga personer. Flerspråkiga har, till skillnad från enspråkiga personer, per automatik flera språk som existerar tillsammans i deras medvetande vilket gör att de har ett register av flera språk som de medvetet väljer ifrån för att få en fungerande kommunikation med andra. Det gör att man i ett transspråkande sammanhang ser flerspråkigheten som norm. Forskarna menar också att transspråkande är en kreativ och

kritisk process eftersom det både rättar sig efter och bryter mot rådande språkliga normer samt ger utrymme för att ifrågasätta och uttrycka olika uppfattningar. Det här är tankar som också Cummins (2016) uttrycker när han hävdar att lärande är integrerat i både den nya kunskapen vi tar till oss och i den redan förvärvade kunskapen. Om de tidigare kunskaperna är förvärvade i förstaspråket kommer inläringen av andraspråket per automatik innebära en transfer från förstaspråket till andraspråket.

En relevant forskning inom andraspråksinläring och modersmålets betydelse för framgångsrik skolgång gör Thomas & Collier (1997). Deras omfattande kvantitativa undersökning i fem olika skoldistrikt i USA mellan 1982-1996 riktade sig till elever som tillhörde språkliga minoriteter. Studien visade att den klart avgörande faktorn för elevernas framgång i skolan var deras möjligheter till undervisning på förstaspråket men också att eleverna blev undervisade på engelska varje dag i skolan under hela sin skoltid. En annan viktig orsak för att lyckas i skolan var en upplevelsebaserad undervisning med fokus på samarbetsstrategier mellan elever där språket och ämneskunskaperna förvärvades samtidigt. Forskarna gjorde en uppföljande undersökning 2002 som visade att elever från språkliga minoriteter som under sin skolgång fått tvåspråkig undervisning inte avslutade sina studier innan examen i lika hög grad som elever vars utbildning varit enspråkig på engelska (Thomas & Collier, 2002). Studiens stora omfång gör att dess resultat blir viktiga inom andraspråksforskningen.

3.2 **Transspråkande i klassrummet**

För att arbeta mer transspråkande i skolorna menar Cummins (2016) att man måste se över det maktförhållande som råder mellan lärare och elever. Forskaren menar att det inte finns något vetenskapligt stöd för att elever bara ska använda sitt andraspråk i skolan och han hävdar att det är en utmaning att lyfta in transspråkande resurser i undervisningen eftersom det provocerar maktförhållandena i samhället. Men det finns också kriterier som försvårar målspråksinläringen med hjälp av transspråkande undervisning. Economou & Ennerberg (2020) menar att tillgången på kurskamrater med samma modersmål är en förutsättning för den här typen av arbetssätt.

Flyman Mattsson (2017) förklarar hur transspråkande metoder kan användas praktiskt i klassrummen om det finns elever som talar samma modersmål. Hon menar att elever kan förklara för varandra på förstaspråket om det är något de inte förstår i undervisningen. Ett annat sätt är att låta eleverna lösa uppgifter på förstaspråket eller jämföra de olika språken

mellan varandra. Att använda modersmålet integrerat i undervisningen kan ge eleverna en djupare förståelse för innehållet i undervisningen. Men Flyman Mattsson menar att många lärare känner oro för att använda elevers förstaspråk för mycket då de tror att kunskaper i andraspråket ska förloras. Flyman Mattsson hänvisar till Seltzer (2015) som forskat kring pedagogik och transspråkande metoder och som menar att en inlärningsprocess kan vara flerspråkig, det vill säga både på modersmål och målspråket, och att det gynnar slutmålet som är ökade kunskaper i målspråket. Flyman Mattsson menar att eleverna kan samarbeta och diskutera kring en uppgift på modersmål och förbereda en redovisning som sker på målspråket. En studie av Turnbull (2016) visar på mätbara resultat av den här typen av transspråkande undervisning. Hans forskning studerar transspråkandets betydelse för japanska studenters produktion av engelskspråkiga texter vid en litteraturvetenskaplig fakultet vid ett japanskt universitet. Studenternas förstaspråk var japanska och de talade medelmåttig engelska. Forskaren upptäckte hur studenterna lättare löste skrivuppgifter om de fick använda transspråkande metoder under skrivprocessen och att resultatet hade högre kvalitet än de studenter som bara använde enspråkiga metoder. Turnbull konstaterade att eleverna samordnade sina tankar bättre och på så vis kunde de skriva kortare och mer koncentrerade texter. De studenter som arbetade med transspråkande metoder hade högre betyg på sina uppsatser trots att de innehöll färre antal ord. I den muntliga produktionen såg forskaren att studenter, som endast talade engelska, snabbt fick slut på samtalsämnen och att de samtal som fördes var osammanhängande vilket enligt Turnbull troligen berodde på bristande vokabulär och grammatik. Thomas & Colliers (1997) omfattande studie och Flyman Mattssons (2017) presentation av flerspråkiga arbetsmetoder samt Turnbulls (2016) forskning visar hur viktigt det är att elever får möjlighet att använda hela sin flerspråkiga repertoar och att det är avgörande för resultatet av elevernas uppgifter. Att en enspråkig norm understimulerar och hämmar elevers språkutveckling.

Flyman Mattsson (2017) hävdar att lärare måste lita på att eleverna gör det de ska när de diskuterar på modersmål, redovisar de sina uppgifter på målspråket så räcker det. Här kan det uppstå svårigheter eftersom alla elever inte har en kamrat med samma språk att arbeta med vilket kan få en exkluderande effekt för eleven. Bristen på samtalspartners på modersmål är inte heller något problem i Turnbulls (2016) studie eftersom alla studenter talade japanska som förstaspråk. I Thomas & Colliers (1997) undersökning hävdar forskarna att det är viktigt att se över organisationen av undervisningen för att maximera möjligheterna att kunna erbjuda eleverna kurskamrater med gemensamma förstaspråk.

3.3 Den enspråkiga normen

Det råder en enspråkig norm i många skolor världen över som enligt Garcia & Wei (2018) stödjer sig på gamla politiska och ideologiska tankar om att det är viktigt att hålla isär olika språk. Samtidigt menar författarna att forskningen idag verkar anse att det är viktigt med en flerspråkig trygg norm i klassrummen där elevernas alla språkliga resurser används istället för att särskilja dem åt. Enligt Garcia & Wei visar forskning av Anton & Di Camilla från 1998 att användningen av elevers modersmål i undervisning där främmande språk ska läras ut underlättar inläringen av det nya språket. Cummins (2016) hänvisar till en forskningsöversikt av Barac & Bialystok (2011) som visar att det gjorts över 200 forskningsstudier sedan 1960-talet som uppvisar en positiv korrelation mellan tvåspråkighet och elevers språkliga, kognitiva och kunskapsmässiga utveckling. Garcia & Wei hävdar vidare att transspråkiga skolor inte bara ger eleverna möjlighet att använda alla sina språkliga resurser utan ger också lärarna tillfälle att använda transspråkande som en pedagogisk metod. Lärare behöver börja med att förstå teorin bakom transspråkande metoder och det kan vara en start för skolor som arbetar efter den enspråkiga normen men som i verkligheten är flerspråkig på grund av elevsammansättningen (Garcia & Wei, 2018). Cummins (2016) menar att Sverige varit ett föregångsland när det gäller att lyfta hur viktigt elevers förstaspråk är som verktyg för kognitiv och personlig utveckling. Men det har varit svårare att få det att fungera på ett bra sätt i skolorna. Modersmållärare, studiehandledare på förstaspråket och undervisning i svenska som andraspråk integreras inte utan verkar bredvid den ordinarie undervisningen vars effektivitet aldrig har ifrågasatts. Även kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare har anammat forskningen om att använda elevernas flerspråkighet på ett kompletterande sätt så att de samverkar med varandra i undervisningen och menar att; ”Undervisningen i grundläggande läs- och skrivinläring kan ske på elevens modersmål eller ett annat språk som eleven behärskar” (Kursplan för kommunal vuxenutbildning, u.å., fjärde stycket, under rubriken Grundläggande läs- och skrivinläring.). Läroplanen för vuxenutbildningen (2012) som riktar sig till vuxna elever generellt uttrycker att lärare ska använda sig av elevernas erfarenheter i sin undervisning; ”Läraren ska utgå från den enskilde elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande” (s. 11).

I en nyligen offentliggjord studie av Economou & Ennerberg (2020) lyfter forskarna också fram problematiken med den inofficiella enspråkiga normen i Sverige och att den får följder inte bara för den enskilde individen utan också i ett samhällsekonomiskt hänseende.

Forskarna studerar hur invandrades flerspråkighet tas om hand inom det så kallade snabbspåret, vilket är en introduktionsutbildning i svenska på universitet för invandrare med akademisk bakgrund. Utbildningen är också yrkesförberedande för att kunna arbeta inom grund- och gymnasieskola som studiehandledare. I studien innehöll snabbspårets utbildning både en praktisk och teoretisk del där de teoretiska studierna gavs på ett universitet där arabiska, engelska och svenska användes för att förmedla och processa uppgifter. Under studenternas praktik uppstod dock en konflikt gällande flerspråkigheten på grund av att flera skolor hade en enspråkig syn på hur undervisning skulle bedrivas oavsett om skolans elever var flerspråkiga eller inte.

Studien visade att utbildarna inom snabbspåret hade olika språksyn vad gäller deras förhållningssätt till studenternas flerspråkighet och behov av transspråkande. En del såg flerspråkighet som begränsande i undervisningen och för andra var den en möjlighet där uppkomna språksvårigheter inte sågs som ett problem. Språksynen hos snabbspårets aktörer skiljde sig åt och den dominerande synen på studenterna var deras språkliga begränsningar istället för att se flerspråkighetens möjligheter i undervisningen, även om det fanns undantag. Economou & Ennerberg drog slutsatsen att det fanns en fara för att skolorna inte tillvaratog de pedagogiska förmågor som studenterna hade utan att de blev tolkar för att förmedla lektionernas innehåll. Forskarna hävdade också att modersmålet som resurs i undervisningen mellan elever var beroende av elevunderlaget och tillgången på olika språk. Forskarna ansåg ändå att transspråkande metoder var viktiga i snabbspåret eftersom studenterna på ett meningsfullt sätt kunde praktisera sin flerspråkighet, främst i den teoretiska delen av utbildningen. Economou & Ennerberg hävdar att språkanvändning och språksyn och är viktiga delar i en undervisning som är en del av samhällets mångfald, även om forskarna har förståelse för att språkfrågan är komplex.

Economou & Ennerberg (2020) lyfter fram hur flerspråkiga och enspråkiga normer hos olika utbildningsaktörer som ska samverka kan åstadkomma kollisioner vilket leder till långsammare eller helt avstannad måluppfyllelse och även integration. Forskarna klargör att språksyn därigenom är en samhällsekonomisk fråga. Ytterligare en forskare som belyser den enspråkiga normens påverkan i flerspråkiga klassrum är Norlund Shaswar (2020) som i en mindre studie baserad på klassrumsobservationer och lärarintervjuer på två sfi-skolor undersöker transspråkande perspektiv i sfi-lärares grundläggande läs- och skrivundervisning. Studien visade att det förekom transspråkande inslag i undervisningen men att det inte kunde kallas transspråkande pedagogik. Forskaren drog också slutsatsen att det är möjligt att lärarna

upplevde svårigheter i sitt uppdrag på grund av styrdokumentens krav på flerspråkighet och den inofficiella enspråkiga norm som ibland finns svenska utbildningssammanhang. Hon hävdar också att det behövs vidare forskning om hur man använder en transspråkande pedagogik inom sfi där reflektion och medvetenhet om vilka språkliga normer som råder bland lärarna lyfts fram och hur man skapar undervisning som motverkar sociala orättvisor. Norlund Shaswar hävdar att forskning inom sfi är bristfällig vilket genererar kunskapsluckor hos lärarna, därför anser forskaren att det behövs fler didaktiska studier för att stärka lärarna i flerspråkighetens möjligheter för att öka jämlikheten.

3.4 Sfi och att lära in ett andraspråk som vuxen

Sfi var tidigare en egen skolform men från och med 2016 blev utbildningen en del av den kommunala vuxenutbildningen (Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare u.å.). Skolverket säger att;

”Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål grundläggande kunskaper i svenska språket. I utbildningen ska eleven få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Eleven ska få språkliga redskap för kommunikation och ett aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga, att kunna kommunicera både muntligt och skriftligt på svenska utifrån sina behov.” (Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandare.u.å.s.6)

Den som är 16 år eller äldre och bosatt i Sverige kan söka sfi-utbildning och det finns ingen övre åldersgräns. Så länge personen gör framsteg i kurserna kan hen fortsätta att studera (Skolverket, 2017).

Sfi har varit och är ett hett diskussionsämne inom arbetsmarknads- och integrationspolitik. Enligt Hyltensam & Milani (2012) har det under åren framförts kritik om att utbildningen skulle vara undermålig med förlegade arbetssätt, för låg behörighet hos lärare, låg genomströmning och studietakt. Författarna anser att kritiken inte har varit särskilt nyanserad då statistik används oaktsamt och varit färgat av sitt syfte. Det har också varit öppet för alla och envar att föra fram åsikter om sfi-undervisningens effektivitet utan stöd i evidens. Enligt Norlund Shaswar (2020) består utmaningarna inom sfi av att det bedrivs för lite forskning inom skolformen framförallt inom didaktik och att uppdraget har ett litet stöd i lärarprogrammen på lärosätena. Sfi-undervisningen har ofta kontinuerliga intag vilket gör att de språkliga sammansättningarna ständigt varierar. Lärarna ställs också mot den enspråkiga norm som i vissa fall inofficiellt råder inom svensk undervisning, vilket gör att fokus läggs på

elevernas brister i svenska än de flerspråkiga möjligheterna som i sin tur försvårar en transspråkande undervisningskultur (Norlund Shaswar 2020).

Flyman Mattsson (2017) menar att många tror att det tar längre tid för vuxna än för barn att lära in ett andraspråk men att det egentligen handlar om att ju yngre man är när man börjar lära sig ett andraspråk desto högre språklig nivå når man sett över en längre tid. Det här är också något som Lindberg & Sandwall (2012) skriver om då de hävdar att hastigheten då vuxna lär in ett andraspråk varierar och att slutnivån inlärarna når skiljer sig åt från individ till individ. Vissa lär sig det nya språket snabbt under en kort tid medan andra behöver mycket längre tid för den allra minsta progression. Att det ser ut så beror på olika faktorer som individens förutsättningar, tidigare trauman, det sociala sammanhang som eleven befinner sig i och vilken undervisning som ges. Men det finns också höga krav från samhället menar Lindberg & Sandwall då vuxna inlärare av svenska förväntas klara sfi-kurserna snabbt för att bli anställningsbara. Fördelen för vuxna andraspråksinlärare är enligt Lindberg & Sandwall att de som grupp talar flera språk, har en hög kognitiv förmåga och för det mesta kan läsa och skriva på andra språk. De här faktorerna gör det lättare att lära in ett andraspråk som vuxen. För en elev som inte är läs-och skrivkunnig sedan tidigare eller som har kort skolbakgrund tar det betydligt längre tid att tillägna sig det nya språket. Lindberg & Sandwall menar också att en vuxen andraspråksinlärare sällan når till samma språkliga nivå som en förstaspråksinlärare även om många ändå når riktigt långt. Att lära sig ett andraspråk som vuxen i ett nytt land innebär också att lära sig en ny kultur, ett nytt sätt att tänka och nya sätt att leva i samhället enligt Lindberg & Sandwall.

Motivationen har en stor roll för framgångsrika sfi-studier menar Flyman Mattsson (2017). Hon anser att motivation och språklig begåvning är de mest betydelsefulla krafterna när en elev ska tillägna sig ett andraspråk men samtidigt är just motivationen svår att mäta. Både Flyman Mattsson (2017) och Lindberg & Sandwall (2012) menar att man numera ser på andraspråksinlärning som en process där elevernas vilja att få ingå i sociala sammanhang är en viktig motivationsfaktor. Flyman Mattsson hävdar också att det är den här typen av forskning som kommer att råda inom motivationsforskningen för andraspråksinlärning framöver. Lindberg & Sandwall menar att eleverna måste omvandlas både personligt, språkligt och kulturellt vilket innebär att man måste ge upp en del av sin gamla identitet. Författarna hänvisar till en studie av Kanno & Norton (2003) som visar att det förekommer lägre motivation hos andraspråkstalare som upplever att de inte får samma förutsättningar i samhället på grund av sin flerspråkighet i jämförelse med de som upplever att deras

flerspråkighet är en tillgång. Det har en direkt påverkan på motivation och den egna identiteten.

3.5 **Gruppuppgifter gynnar språkutvecklingen**

Lindberg & Sandwall (2012) skriver att lärare anpassar sitt språk under lektionerna så att det ska passa den nivå som eleverna befinner sig på men också att läraren har ett mycket stort talutrymme vilket gör att elevernas möjligheter att tillägna sig målspråket både kvantitativt och kvalitativt hindras. Flyman Mattsson (2017) menar att arbete i mindre grupper i klassrummet gynnar den kommunikativa förmågan då eleverna får utökat talutrymme och att talet blir mer varierat och det uppstår en högre grad av förhandling mellan elever i samtalsgrupper eftersom eleverna själva ansvarar för en fungerande kommunikation. Men enligt Flyman Mattsson visar forskning av Ellis & Shintani (2014) att endast öka antalet samtalsstunder mellan elever inte gynnar språkinläringen. Enligt Flyman Mattson visar Ellis & Shintanis forskning att förmågan att lyssna är lika viktig som förmågan att tala. Lindberg & Sandwall (2012) menar att det finns möjligheter för lärare att förändra organisationen och variera aktiviteterna i klassrummet på ett sådant sätt att interaktionen får mer utrymme. Samarbetsuppgifter och upplevelsebaserad inläring är också enligt Thomas & Collier (1997) en bidragande orsak till att andraspråkselever tillägnade sig både kunskaper och målspråket.

3.6 **Kunskapssyn och elevsyn – i förändring?**

Carlsson (2002) har forskat om hur invandrare med låg utbildningsbakgrund upplever det svenska skolsystemet under sina studier på sfi. Hon utför en analys av hur undervisningen förbereds och genomförs samt hur elever och lärare talar om vilken inverkan undervisningen har på dem. Avsnittet som analyserar lärarnas kunskapssyn är relevant för det här examensarbetet. Resultatet visade att lärarna ansåg att eleverna tillägnade sig kunskap från alla sina upplevelser. Lärarna menade att sammanhanget som eleverna befann sig i var viktigt för inläringen. Kunskapen som eleverna tillägnade sig skulle vara en del av ett sammanhang, att det var en process och en social interaktion. Men Carlsson reflekterade också över lärarnas begränsade elevsyn. Lärarna påstod att eleverna hade en traditionell kunskapssyn som ställdes i jämförelse mot skolans mer tidsenliga kunskapssyn. Lärarna ansåg därför att de inte kunde genomföra den typ av undervisning som de ville. Carlssons resultat av studien visade också att elever kännetecknades som osjälvständiga, passiva och utan självreflektion.

Carlssons undersökning är nästan tjugo år gammal där forskaren drar slutsatsen att lärarna hade en snäv och passiv elevsyn. Sedan undersökningen gjordes har sfi expanderat med ökat antal elever, legitimationskrav för lärare 2011, ny läroplan och nationella prov 2012. Media visar också intresse för sfi, framförallt efter migrationsvågen 2015. År 2018 presenterade regeringen sin komvuxutredning (Statens offentliga utredningar 2018:71) som bland annat behandlar en utveckling av sfi-utbildningen. Under hösten 2020 presenterade regeringen också KLIVA-utredningen (Statens offentliga utredningar 2020:66) som syftar till att stärka kvaliteten och likvärdigheten inom sfi. Det är möjligt att centrala styrdokument, ökat fokus och synliggörande av sfi- undervisningen har utvecklat elevsynen och kunskapssynen hos de lärare som arbetar inom sfi idag.

3.7 **Sammanfattning**

Metoden att använda modersmål som språkutvecklande resurs har studerats länge och har evidens för att ge bättre skolresultat för flerspråkiga elever. Idag menar forskare att transspråkande betyder att lärare integrerar elevernas alla språkliga resurser i undervisningen på ett likvärdigt sätt och att elever till exempel kan processa uppgifter på modersmål för att sedan redovisa dem på målspråket. Även styrdokumentet för vuxenutbildningen betonar användandet av elevers flerspråkighet i undervisningen. Samtidigt råder det olika språksyn mellan vuxenutbildningens styrdokument och den inofficiella enspråkiga norm som ibland råder ute på skolorna. Dessutom är forskningen inom sfi bristfällig framförallt inom transspråkande metoder vilket leder till att de didaktiska delarna inom sfi-undervisningen inte är förankrade i evidens i någon större utsträckning vilket i sin tur kan skapa en ambivalens för lärare om hur de ska undervisa. Det finns dock internationell forskning som presenterar mätbara resultat av att låta elever använda alla sina språkliga tillgångar och som visar att transspråkande metoder förbättrar elevernas inläring i målspråket. I sfi-undervisningen kan lärare även påverkas av samhällets olika krav som ofta kolliderar med varandra.

4 **Metod**

4.1 **Studiens design**

Uppsatsen undersöker vilken inställning sfi-lärare har till att använda modersmålet som en resurs för språkutveckling i undervisningen samt hur sfi-lärare uttrycker sin inställning och syn på modersmålets betydelse och funktion för undervisningen. För att söka svar på

uppsatsens frågeställningar används en fenomenologisk ansats. Det fenomenologiska perspektivet är subjektivt och riktar in sig på vad människor upplever, känner och tänker. I den här studien innebär det att undersöka sfi-lärares tal om modersmålet som resurs i undervisningen, inte hur det sker i praktiken. Studien letar istället efter uppfattningar och synsätt som visar sig i hur lärarna talar om ämnet.

För att få fram övergripande kategorier i intervjuerna användes en kvalitativ metod med halvstrukturerade intervjuer. Den här studien använder sig av det fenomenologiska perspektivet som utgår från informanternas upplevda värld och erfarenheter utifrån kvalitativa data som passar en fenomenologisk ansats och en efterföljande kvalitativ analys som vill beskriva människors resonemang, perspektiv och uppfattningar.

4.2 Informanter

I den här uppsatsen intervjuas åtta sfi-lärare som alla arbetar på samma sfi-skola i en mellanstor stad i Sverige. Av bekvämlighetsskäl valde jag att genomföra studien på min arbetsplats. Valet av antalet lärare som intervjuas grundar sig på omfattningen för den här mindre studiens genomförande. Via ett mejl till samtliga fjorton sfi-lärare på skolan ställdes frågan vilka som var intresserade av att ställa upp i en intervjuundersökning om hur lärare ser på modersmålet som resurs i undervisningen på sfi. Av de tolv lärare som visade intresse för undersökningen valdes de åtta första ut för att delta i studien eftersom de representerade alla sfi-nivåer från alfabetisering till kurs D, den högsta sfi-nivån. De lärare som intervjuades har alla yrkeserfarenhet från barn- och ungdomsskolan innan de började arbeta som sfi-lärare. Antalet yrkesår inom sfi varierar från cirka ett år till nio år, i genomsnitt har lärarna fem yrkesverksamma år. Alla lärare utom en har sfi-lärarbehörighet. Valet av den icke behöriga sfi-läraren gjordes utifrån att jag ville ha alla sfi-nivåer representerade i studien. Då skolans båda lärare på nivå A är obehöriga för sfi hade den nivån inte kunnat representeras om endast behöriga sfi-lärare valts. Alla lärare i studien är dock behöriga att undervisa inom förskola, grundskola eller gymnasium. Sex av de åtta lärarna har svenska som modersmål.

4.3 Tillvägagångssätt

Intervjuerna genomfördes enskilt och digitalt i Microsoft Teams via videospelningar under en och en halv vecka. Anledningen till de digitala mötena var den rådande pandemin. Jag ville att informanternas utsagor skulle bli så genuina som möjligt därför fick de inte frågorna i förväg. Informanterna fick endast kännedom om ämnet för forskningsstudien. Innan intervjuerna fick informanterna ett missivbrev (bilaga 3). Alla intervjuer utgick från samma

frågeguide (bilaga 4) och sedan ställdes individuella följdfrågor för att få informanterna att utveckla sina svar. Min ambition var att intervjuerna skulle likna ett vardagligt samtal mellan kollegor vilket underlättades av att jag kände informanterna. Kvale & Brinkmann (2014) menar att det i en intervjustudie är viktigt att vara medveten om att de uttalanden som görs sker i ett samspel mellan intervjuaren och informanten. Frågorna leder iväg samtalet till olika aspekter av det ämne som avhandlas och följdfrågorna banar väg för åt vilket håll intervjun ska gå.

Alla intervjuer transkriberades efter en skriftspråklig karaktär men där pauser och skratt markerades. Analysen av materialet utgick från Kvale & Brinkmans (2014) analysmetod för kvalitativa intervjuer.

4.4 **Analys**

Jag läste intervjuerna många gånger för att finna vilka teman inom transspråkande som undervisningsmetod som lärarna gav uttryck för. Därefter använde jag mig av Kvale & Brinkmans (2014) metod för meningskoncentrering där jag sammanfattade informanternas längre utsagor till korta meningar som visade kärnan i det som informanterna uttryckte. När jag gjorde meningskoncentrationen utgick jag från ett induktivt perspektiv, det vill säga att jag utifrån den känsla jag fick för de olika tankesätten om transspråkande undervisningsmetoder som lärarna gav uttryck för gjorde generaliseringar och formulerade teoretiska slutsatser. Enligt Kvale & Brinkmann gör den här typen av meningskoncentrering att man lättare kan betrakta och bilda sig en uppfattning om innehållet i ett omfattande intervjumaterial. Med utgångspunkt från innehållet i de teman som utkristalliserade sig gick analysen över i en fas som Kvale & Brinkmann kallar meningstolkning vilket innebär att jag gick djupare in i transkriberade intervjumaterialet och gjorde granskande analyser av informationen. Det betyder att jag försökte finna strukturer som inte direkt uttrycktes av lärarna utan som gick att utläsa mellan raderna. Tanken med det här förfarandet var inte att påvisa den enskilde lärarens uppfattningar utan att i resultatet spegla fenomenet transspråkande undervisning i olika lärares utsagor.

4.5 **Etiska överväganden**

Enligt Vetenskapsrådet (2017) ska forskaren förhålla sig till tre krav till sina informanter. Det handlar om informerat samtycke, konfidentialitet och rätten att som informant när som helst avbryta sitt deltagande utan att ange anledning eller att det innebär konsekvenser för informanten.

I den här studien används kvalitativa intervjuer av enskilda personer och det ställer vissa forskningsetiska krav. Informanterna erhåller ett missivbrev där studiens syfte beskrivs samt information om anonymitet, avidentifiering av personlig information och att informanterna när som helst kan avbryta sin medverkan. Det är en liten studie som genomförs vilket innebär höga krav på avidentifiering och anonymitet. Intervjufrågorna kommer att utformas så att de inte är för personliga. Informationen i den här studien kommer att avidentifieras redan i transkriptionen eftersom det rör sig om en liten intervju med få informanter och att studien troligen kommer att läsas på informanternas arbetsplats. Den fullständiga anonymiteten och avidentifieringen kan kritiserats eftersom det inte går att kontrollera uppgifterna från informanterna. Kritik kan också riktas mot att jag som författare tvingas utelämna information från informanterna och huruvida det får konsekvenser för resultatets validitet. I den här lilla studien är dock anonymiteten viktig för informanternas trygghet. Det är viktigt att lärarnas utsagor är genuina och att de vågar uttrycka sina tankar vilket kanske inte skulle bli fallet om studien inte utlovade anonymitet.

5 Resultat

Det här avsnittet i uppsatsen redovisar resultatet av lärarintervjuerna. Resultatet har analyserats och kategoriserats i övergripande teman som på ett övergripande plan speglar intervjuguidens innehåll och struktur.

- Inställning till flerspråkighet i undervisningen
- Lärarnas uppfattningar om modersmålets integration i den egna undervisningen
- Hur lärarna motiverar inställningen till vad som påverkar deras möjligheter att prova transspråkande metoder
- Synen på studiehandledarens funktion i klassrummet som uttryck för språksyn
- När lärarna anser att modersmålet inte fungerar som en resurs i klassrummet

5.1 Inställning till flerspråkighet i undervisningen

Lärarna påstår att de är positiva till elevernas flerspråkighet och att det är en resurs i undervisningen. I lärarnas utsagor beskrivs att flerspråkigheten gynnar inlärningen och att olika modersmål är en resurs i undervisningen. En annan aspekt är också att lärarnas tal beskriver tillit till elevernas personliga ansvar över sina studier. En lärare i nybörjarkursen på

sfi har låtit eleverna använda flerspråkigheten under distansundervisningen för att hjälpa varandra med förklaringar på modersmål och säger att:

Jag tror ju att det ger eleverna lite boost, att det är viktigt. Det är ju inte bara det här med att ”du måste komma hit”, ”du måste lära dig svenska” utan mer av ”mitt hemspråk är viktigt”, ”jag kan utveckla det parallellt”. Men så tror jag också att det går fortare att lära sig det nya språket om man kan bygga det parallellt med det gamla språket.

Fenomenet har till största delen positiva konnotationer genom att beskrivas som en resurs på olika sätt men lärarnas utsagor beskriver också ett dilemma. Paradoxen består av att när modersmålet blir inkluderande för vissa elever så blir det samtidigt exkluderande för andra som inte förstår språket som talas.

5.2 Lärarnas uppfattningar om modersmålets integration i den egna undervisningen.

Analysen av lärarnas beskrivningar av hur de konkret arbetar med flerspråkigheten i undervisningen visar ibland på flera aspekter av fenomenet och att lärarna delvis lägger olika betydelser i begreppet, både vad gäller kvalitet och kvantitet, det vill säga vad de menar att transspråkande och flerspråkighet är och i hur hög grad dessa kvaliteter behöver vara uppfyllda för att undervisningen ska ses som präglad av flerspråkighet. De aspekter som lyfts fram är att transspråkande används vid begreppsbildning och för att bekräfta identitet och samhörighet. Lärarnas utsagor om användandet av gruppuppgifter i undervisningen visar på stor kvantitativ variation. Utsagorna om hur gruppindelningar går till visade att syftet med uppgiften är avgörande för vilka elever som arbetar tillsammans.

Lärarna i studien uttalar ett dilemma som uppstår mellan deras förståelse för flerspråkighetens positiva sidor och svårigheterna att använda sig av den på grund av att de regelbundna intagen av elever påverkar vilka modersmål som talas vilket gör att antalet elever som talar ett visst språk kan variera kraftigt och att det finns elever som är ensamma om sitt språk och då blir exkluderade. Ett annat dilemma i lärarnas utsagor är den låga tillgången på studiehandledare. Lärarna talar om studiehandledaren som en brobyggare mellan elevernas modersmål och svenskan för att kunna förklara och fördjupa förståelsen för eleverna inom de områden man arbetar med men att det behövs fler studiehandledare för att detta ska vara möjligt att genomföra. Ett tredje dilemma som lärarna talar om är bristen på kunskap i ämnet om transspråkande undervisning.

5.3 **Hur lärarna motiverar inställningen till vad som påverkar deras möjligheter att prova transspråkande metoder**

I intervjuerna framkommer det att lärarna känner sig fria att prova nya metoder i sin undervisning vilket även inkluderar modersmålet som resurs. Samtidigt finns det i lärarnas utsagor reflektioner kring de krav på eleverna som lärarna själva upplever att de inte kan påverka. Vilket kan visa sig i ett dilemma mellan den egna läraridentiteten och den ideologiska inställningen som hamnar i konflikt med upplevda krav från stat och kommun på snabb genomströmning.

Nej, det påverkar inte mig (samhällets förväntningar på snabba elevresultat). Vi ska få in flerspråkighetsperspektivet och eleverna lär sig, för det är det viktigaste. Det handlar om att se elevens bästa men samhället kräver och arbetsförmedlingen kräver lite för mycket. Det här med språkinläring det tar tid. Skolan kan inte lösa allt, om man har ett helhetsperspektiv på språkinläring då är det inte bara skolans uppgift utan det är hela samhället i sig som har ett ansvar.

Jag tänker inte riktigt så. Jag är inte så superhård på ”oj du gör ingen progression så jag kommer att skriva ut dig nu”. Kanske påverkar det mig till en viss gräns, men jag tror att om det tar det lång tid på C-kursen så går det kanske lite fortare på D-kursen. Mest stress tror jag det blir när vi sitter i kollegiet och triggas av ”den gör inte det” och ”den lär sig inget” och så vidare, det påverkar nog mer än samhället. Arbetsförmedlingen var med på vårt a-lag sist och pratade om två år etablering och ett år i ”jobben” så på tre år så skulle man klara av allting. Men nej, jag känner ingen stress utifrån, jag tror det ordnar sig för eleverna.

Det är starka positioneringar som uttrycks och samtidigt uttrycker lärarna att kraven utifrån anses för höga på eleverna och undervisningen. Här väcks frågan om samhällets krav kanaliseras ner till den enskilde lärarens stress över elevernas långsamma progression.

Något som också visar sig i lärarnas utsagor är att de regelbundna nationella proven som återkommer var sjätte vecka innebär ett byte av fokus från undervisning till kartläggning och förberedelse av elever inför prov vilket påverkar möjligheten att utveckla transspråkande undervisning.

Det ska göras förtester för att se om de är redo och det tar tid istället för att lägga det på undervisningen så det tycker jag är en större press (än samhällets krav) just att det ligger var sjätte vecka. Jag tycker att när vi rättar de där nationella proven... jag tycker att vi lärare är på olika nivåer, vi tycker olika, vi jämför med Skolverket och Skolverket har inte så höga krav och då måste vi ju förhålla oss till det och inte hitta på egna krav för att vi tycker att skolverkets krav är för låga. Det tycker jag är ett större stressmoment än samhällets påverkan.

... man snöar in ganska mycket på att de ska vara förberedda inför provet samtidigt som det står i kursplan och läroplan att de ska vara förberedda för arbetsliv och där kan jag tycka för min egen del att det blir en krock där proven blir målet och målen i kursen blir lidande på grund av att proven kommer så ofta.

En slutsats är att lärarnas utsagor uttrycker att stressen inför och under de nationella proven är påtaglig på grund av provens kontinuitet och att bedömningen tar mycket tid och energi. Men även samhällets krav på snabba resultat framkommer i intervjuerna som något lärarna reagerar på. Här väcks frågan om yttre krav på snabb progression ändå påverkar lärarnas möjligheter till utveckling av transspråkande undervisningsmetoder mer än vad de själva har reflekterat över. I lärarnas utsagor finns aspekter som visar att samhället ställer högra krav på sfi-eleverna, de kontinuerliga nationella proven får lärare att fokusera på diagnoser och provförberedelser av elever samt stressen i kollegiet över elevers långsamma progression. Kollisionen mellan samhällets krav och läroplanens uppdrag är ett problem som också Norlund Shaswar (2020) skriver om i sin studie och som kan leda till långsammare progression hos eleverna.

5.4 Synen på studiehandledarens funktion i klassrummet som uttryck för språksyn

Lärarnas utsagor visar att de är positiva till studiehandledare och att de kan tillföra eleverna en djupare förståelse för innehållet i undervisningen. De aspekter som visas i lärarnas tal är studiehandledarens betydelse i nybörjarkurserna för elever med kort skolbakgrund, att det behövs fler studiehandledare på skolan och att studiehandledarens stöd på modersmålet ska fungera som en brygga för eleverna i tillägnandet av det nya språket.

Språkstödet ska stödja, inte bli för mycket hjälp. Det såg man ju när jag jobbade i Alfa (alfabetisering). De eleverna lärde sig ju mycket men de tog ofta den enklare vägen genom språkstödet trots att de hade kunnat kommunicera med mig.

...att hjälpa eleverna till en djupare förståelse, för eleverna som jag undervisar har inte lärt sig grammatik på sitt modersmål. Så att lära sig sitt modersmåls grammatik parallellt med svenskans skulle gynna eleverna .

I kurs C och D ska man blicka mer utåt och dra slutsatser och det bli mer abstrakt tänkande... Där skulle man behöva ett språkstöd som kan gå in och förklara om hur man kan tänka och hur man kan resonera.

De här tankarna stämmer överens med Economous & Ennerbergs (2020) avhandling där man betonar studiehandledarens pedagogiska betydelse i skolorna, så att de inte fungerar som tolkar för översättning av vad läraren säger. Lärarna i studien uttrycker en medvetenhet om

den roll studiehandledaren bör ha, som ett förklarande och jämförande stöd för eleverna så att de får en djupare förståelse av ett arbetsområde i skolan.

5.5 När lärarna anser att modersmålet inte fungerar som en resurs i klassrummet

Samtidigt som lärarna i studien säger sig betona vikten av att använda flerspråkigheten som en lärande resurs i skolan och har en utvecklad syn på studiehandledarens roll i undervisningen så visar lärarnas utsagor att modersmålet inte får ta överhanden i klassrummet, att det är svenska eleverna är där för att lära sig. En aspekt är att det dominanta modersmålet i klassrummet gärna tar stor plats i diskussioner mellan elever vilket av lärarna upplevs som exkluderande för de elever som inte talar språket.

Nej men jag har inget problem med det (spontana samtal på modersmål), förutom då att det skulle ta för lång tid och prata alldeles för mycket med varandra, men det är ju helt okey att gå in och hjälpa varandra. Det ska inte ta över för fokus är ju att vi ska lära oss svenska.

Det (användandet av modersmålet) är kanske lättare att tygla digitalt för där styr jag och delar ord, men i klassrummet så vet jag inte vad de säger. Jag får ju släppa kontrollen, jag får ju lita på att eleverna pratar om de saker de ska prata om och att de inte tar över. Det kan ju gå igång med sitt modersmål okontrollerat och ta över så man måste hitta en balans.

Den inofficiella enspråkiga normen som ibland råder i undervisning i Sverige och andra länder som Economou & Ennerberg (2020), Norlund Shaswar (2020) och Garcia & Wei (2018) skriver om återfinns också i den här studiens utsagor där aspekterna som visar sig är att det är svenska eleverna är i skolan för att lära sig och att modersmålet inte får ta för stor plats i undervisningen. Här väcks frågan om språkens likvärdighet och om lärarna upplever en rädsla för att inläringen av svenska ska gå långsammare om modersmålet tar en större plats. Economou & Ennerberg (2020) menar att det kan uppstå en konflikt mellan olika synsätt inom svenska som andraspråk där enspråkiga normer och flerspråkiga normer krockar vilket kan leda till långsammare integrering och måluppfyllelse. Garcia & Wei (2018) menar samma sak när de skriver att det är föräldrade politiska och ideologiska åsikter som ännu dominerar på vissa håll, där man ska hålla isär olika språk, samtidigt som forskning visar att det är viktigt med en trygg flerspråkig norm för att nå framgång.

Ett dilemma som visar sig i lärarna utsagor är problemet med de spontana samtalen mellan elever som talar det dominant språket i klassrummet och gärna tar över diskussioner vilket medför ett utanförskap för de som inte talar språket. Här väcks frågan om den här problematiken har med den enspråkiga normen eller transspråkande undervisning att göra,

eller om det snarare handlar om hur lärare organiserar och kontrollerar undervisningen. Möjligen kan dessa exkluderande situationer minskas genom utbildning om hur man kan använda de transspråkande metoderna på ett medvetet sätt i klassrummet.

5.6 Sammanfattning av resultatet

Enligt studien så visar lärarnas utsagor att de tycker att flerspråkigheten är en tillgång i inläringen av ett andraspråk. Aspekter som visar sig i lärarnas tal är att eleverna kan samtala och resonera på sina modersmål vid behov eller när läraren planerar in transspråkande moment i undervisningen vid begreppsbildning. En transspråkande undervisning gynnas av gruppuppgifter mellan elever med samma modersmål. Utsagorna i studien visar att samtalsuppgifter förekommer i undervisningen där eleverna får möjlighet att diskutera med varandra i mindre elevgrupper varje vecka, en eller flera gånger. Huruvida eleverna kan använda sitt modersmål eller inte är beroende av hur gruppindelningen sker. Lärarnas utsagor visar också att de hyser tillit till elevernas förmågor och deras känsla för ansvar när de processar skoluppgifter på olika språk. I lärarnas tal visar sig också en önskan om fler studiehandledare som med sin flerspråkiga kompetens skulle kunna fördjupa innehållet i undervisningen.

Samtidigt som lärarnas tal om transspråkande undervisning genomsyras av ett positivt förhållningssätt till elevernas flerspråkighet så råder det också en enspråkig norm i undervisningen där svenskan är det viktigaste språket. En tydlig utsaga hos lärarna är att modersmålen inte får ta över undervisningen i svenska. Här väcks frågan om det finns en kvantitetstanke hos lärarna där svenskan måste vara det dominanta språket för att elever ska lära sig det och att modersmålet ska fungera som stödspråk. Economou & Ennerberg (2020), Norlund Shaswar (2020) och Garcia & Wei (2018) menar alla att det råder en enspråkig norm världen över och att man gärna särskiljer målspråk från övriga språk i undervisning vilket kan leda till att både inläringen och integrationen i samhället kan ta längre tid. Samtidigt visar lärarnas utsagor en problematik med att det dominanta språket lätt tar över i klassrummet och på så sätt utesluter de som inte talar språket.

Lärarnas utsagor visar att de inte tycker att samhällets önskan om snabba resultat hos sfi-eleverna påverkar deras möjligheter att arbeta mer transspråkande men samtidigt framkommer aspekter i lärarnas som tal visar på motsatsen. Lärarna talar om den korta tid som samhället förväntar sig att eleverna ska tillägna sig sfi-kurserna på. De kontinuerliga nationella proven är stressande och gör att lärare avstår annan undervisning för att förbereda elever inför

prov tillfällena. Lärare i kollegiet visar uppgivenhet över att elever inte gör tillräcklig progression. Här väcks frågan om lärarna ändå är påverkade av samhällets krav på snabb genomströmning av eleverna på sfi.

6 Diskussion

6.1 Lärarnas inställning till att använda modersmålet som en språkutvecklande resurs i undervisningen

Det är positivt att studien visar att flerspråkigheten har en plats i sfi-undervisningen även om inte alla använder sig av den praktiskt eller i så stor utsträckning så är ändå inställningen positiv till elevernas modersmål och att den kan användas som en resurs i tillägnet av ett andraspråk. Lärarna ser positivt på och uttrycker att de visar tillit till elevernas förmågor att hjälpa, förklara och stötta varandra på modersmål. Lärarna anser att modersmålet kan ge eleverna en större förståelse för innehållet i undervisningen och att det kan gå snabbare att lära sig svenska om eleverna får använda all sin kompetens. Några generella slutsatser om sfi-lärarnas elevsyn och inställning till transspråkande undervisning kan inte göras men det är intressant att det går att se en tydlig ändring från den tidigare äldre diskursen i Carlssons avhandling (2002) där forskaren drog slutsatsen att sfi-lärarna visserligen såg kunskap som en process och en interaktion med andra men samtidigt drog slutsatsen att lärarna såg eleverna som passiva och osjälvständiga individer vilket påverkade undervisningens metoder. Resultatet i den här studien skiljer sig från Carlssons avhandling och visar att lärarna ser flerspråkiga elever som kompetenta och ansvarstagande individer med språkliga kompetenser som ska användas i undervisningen. Under de senaste tio åren har flera satsningar gjorts för att förbättra kvaliteten på sfi-undervisningen med till exempel legitimationskrav och nationella prov 2012 och en reviderad läroplan 2017 och nyligen presenterades två statliga utredningar som ska utveckla kvaliteten inom sfi och vuxenutbildningen ytterligare (Statens offentliga utredningar 2018:71, 2020:66). Det är möjligt att dessa satsningar har påverkat sfi-undervisningens elevsyn och förståelse för de transspråkande undervisningsmetoderna.

Både läroplan och forskning lyfter betydelsen av de transspråkande metoderna där både modersmål och målspråk är integrerade i varandra. Att använda elevernas flerspråkighet som resurs i undervisningen har visat sig framgångsrikt i studier av exempelvis Thomas & Collier (1997), Turnbull (2019), Anton & Di Camilla (1998) och Barac & Bialystok (2011).

Transspråkande metoder kan generera en snabbare inläring av målspråket med en god

kvalitet så det vore det gynnsamt om Skolverket i framtiden ordnade fortbildning liknande läslyftet och mattelyftet så att lärarna genom kollegialt lärande kan läsa in sig på och diskutera forskning i ämnet och därefter genomföra ett antal praktiska uppgifter som följs upp i kollegiet.

6.2 Lärarnas inställning och synsätt gällande modersmålets betydelse och funktion för undervisning

Samtidigt som det finns en positiv inställning till att använda elevers flerspråkighet i undervisningen så varierar det i lärarnas utsagor hur de ser på vad en flerspråkig undervisning är och hur ofta den måste ingå i undervisningen för att kalla den transspråkande. Lärare talar om att de inte har tillräckligt med kunskap i ämnet och att tillgången till studiehandledare på modersmål är nödvändigt för att kunna arbeta transspråkande. Det finns ett utbildningsbehov inom området för yrkesgruppen. Det är möjligt att arbeta med modersmålet som resurs i lärandet utan studiehandledare men för att hitta möjligheterna behöver lärarna utbildning inom ämnet och kanske se över organisationen. Garcia & Wei (2018) menar att lärarna måste börja med att få utbildning i de teorier som ligger bakom den transspråkande metoden. De hävdar också att transspråkiga skolor möjliggör för eleverna att använda hela sin flerspråkighet i undervisningen men ger också lärarna tillfällen att använda flerspråkigheten som en pedagogisk metod.

För att användandet av flerspråkigheten ska få större plats inom sfi behövs mer forskning som är riktad mot sfi-undervisning. Då är det möjligt att de dilemman som uppstår i lärarnas arbete kan överbryggas genom att arbetsformer utvecklas mot bakgrund i evidens. En undervisning som vilar på en solid vetenskaplig grund påverkas inte lika lätt av åsikter utan vetenskaplig förankring. En utökning av den didaktiska forskningen inom sfi är också något som Norlund Shaswar (2020) tycker är viktigt.

6.3 Samhällets krav kan påverka lärarnas möjligheter att utveckla transspråkande undervisningsmetoder

Lärarnas utsagor visar inte direkt att de påverkas av samhällskraven men lärarnas tal visar på att samhället har högra krav på att eleverna ska klara av kurserna snabbt, att de regelbundet återkommande nationella proven är stressande och att lärarna kan stressa upp varandra över den frustration som uppstår då elever inte gör tillräcklig progression. Lärarnas utsagor visar att de kontinuerliga intagen ständigt skapar nya gruppkonstellationer där förutsättningarna för vilka modersmål som talas förändras hela tiden. Allt detta kan anses grunda sig i politikernas

krav på resultat och en rask genomströmning för de som antas till sfi-utbildningen. Krav som grundar sig i samhällsekonomi för att så fort som möjligt få eleverna anställningsbara. Det är viktigt att komma ihåg att det tar tid att lära sig ett språk, särskilt för elever med kort skolbakgrund. Om lärarna hade möjlighet att få vidareutbildning inom transspråkande undervisningsmetoder och slapp en del av den stress som uppstår på grund av samhällets krav på snabb genomströmning inom sfi är det möjligt att effektiva flerspråkiga undervisningsmetoder skulle börja användas vilket i sin tur skulle generera snabbare resultat.

6.4 **Gruppuppgifternas möjligheter och utmaningar**

I studien talar lärarna om att de regelbundet använder sig av gruppuppgifter där eleverna samtalar med varandra men det varierar utifrån uppgiftens syfte vilka elever som samarbetar med varandra. En av framgångsfaktorerna för att tillägna sig språk och kunskap är enligt Thomas & Collier (1997) samarbetsuppgifter. Flyman Mattsson (2017) menar att gruppuppgifter gör att eleverna får mer talutrymme än i helklassundervisning. Med en medveten transspråkande strategi i planeringen av undervisningen borde gruppuppgifterna vara ett bra tillfälle att använda de transspråkande undervisningsmetoderna på om man placerar elever med samma modersmål tillsammans. Då har de möjlighet att använda modersmålet och svenskan integrerat med varandra i uppgiften och på det sättet utveckla målspråket bättre, kanske med samma resultat som Turnbull (2019) får i sin studie med japanska studenter där det visar sig att kvaliteten av det som studenterna producerade på målspråket höjdes på grund av att de bearbetade uppgifter både på modersmål och målspråk. Med regelbundna och frekvent återkommande gruppuppgifter mellan modersmålstalare skapar man större förutsättningar för inläring med transspråkande metoder. Enligt Garcia & Wei (2018) så växlar flerspråkiga personer mellan sina språkliga kompetenser i ett integrerat system. För flerspråkiga samexisterar språken i deras medvetande och personerna selekterar i det här systemet för att kommunikationen med andra ska fungera. Mot den bakgrunden är det tydligt att om man endast arbetar med enspråkiga metoder i klassrummet så tillvaratar man inte elevernas fulla kompetens och man möjliggör inte heller den effektivaste inläringen. En utmaning för sfi och transspråkande undervisning är det kontinuerliga intaget av elever och att språksammansättningen i grupperna ständigt förändras. Lärarnas utsagor visar att det är svårt att arbeta med flerspråkigheten i undervisningen om det finns elever som är ensamma om sitt modersmål eftersom man inte vill exkludera någon. Det här är en utmaning och en företeelse som lärarna har att förhålla sig till. Det går inte att trola fram modersmålstalare till alla elever och som lärare måste man lösa situationen efter bästa förmåga. Det är möjligt att elevers

modersmål finns representerade i andra kurser och att man kan hitta ett samarbete mellan olika sfi-kurser. Det är då möjligt att skapa modersmålsgrupper som ibland arbetar tillsammans och om det behövs kanske även digitalt. Det vore synd att avstå de transspråkande metoderna, som i forskning visar sig fungera väl för elevers tillägnande av målspråket, för att en elevs modersmål inte är representerat i gruppen. Då får skolan fundera på hur de kan organisera undervisningen så att den gynnar så många som möjligt och leta samarbeten mellan lärare och olika sfi-kurser.

6.5 När elevers modersmål blir ett hinder i undervisningen

Det uppstår problem i klassrummet när elever som talar gruppens dominanta språk börjar diskutera med varandra i klassrummet. Då visar lärarnas utsagor att de elever som inte förstår vad som sägs i rummet upplever sig exkluderade. Det kan uppstå en maktobalans och här handlar det inte om transspråkande undervisningsmetoder utan om behov av tydligt ledarskap av läraren i klassrummet.

7 Studiens begränsningar

Det fenomenologiska perspektivet och den kvalitativa intervjuens syfte är fokusera på hur människor verbalt uttrycker tankar, känslor och erfarenheter och därefter analyseras det som sagts. Forskaren kan inte vara neutral i sin analys eftersom hen kommer att använda sig av sina erfarenheter, tankar och känslor när materialet analyseras. Även informanten kan påverkas av intervjusituationen och tillrättalägga sina svar. Intervjuer som transkriberas eller renskrivs har enligt Kvale & Brinkmann (2014) lätt att förlora sin ursprungliga diskurs som hittas i det sociala samspelet mellan informant och intervjuare och att man inte tänker på att resultatet är en social konstruktion. Men de problem som Kvale & Brinkmann (2014) främst lyfter fram med den kvalitativa intervjun är att de frågor som forskaren ställer till det insamlade materialet inte är tillräckligt tydligt formulerade. Om frågorna är färgade av sitt syfte kommer forskaren bara att hitta belegg för sina egna tankar och föreställningar om hur ett fenomen förhåller sig och ignorerar belegg som visar en annan riktning. Mitt förhållningssätt till det empiriska materialet är något jag har haft i beaktande när jag analyserat intervjuerna särskilt med tanke på att informanterna är kollegor till mig vilket även omedvetet påverkar mina tolkningar.

En av de utvalda informanterna har inte legitimation som sfi-lärare vilket hade varit fallet om en annan av de intresserade lärarna valts ut för studien. Att inte alla lärare i undersökningen har behörighet inom sfi kan ha haft betydelse för studiens resultat.

8 Vidare forskning

Forskningen inom sfi är bristfällig enligt Norlund Shaswar (2020) och hon efterlyser fler didaktiska studier. Turnbull (2019) presenterar en intressant avhandling där japanska univeritetsstudenter utvecklar sin engelska genom att använda transspråkande metoder som visar sig ge goda resultat. De studenter som tilläts använda både japanska och engelska under bearbetningen av skoluppgifter skrev kortare texter men med bättre kvalitet än de studenter som endast tilläts arbeta med uppgifterna på engelska. I samtalsuppgifter höll studenter som använde både japanska och engelska igång längre samtal med varandra än de som endast pratade engelska, där tog samtalen slut fort på grund av att eleverna saknade ord att använda. Den här typen av studie med referensgrupper och mätbara resultat skulle vara intressant att genomföra inom sfi-undervisningen för att se vilka resultat de transspråkande metoderna skulle kunna generera för den här elevgruppen som i många fall inte har samma skolbakgrund, studieteknik och studieerfarenhet som studenter på universitet har. Studien är också intressant ur ett socioekonomiskt perspektiv om den här typen av undervisningsmetod på sfi genererar snabbare resultat med god kvalitet.

En sådan studie skulle kunna utgå från en skrivuppgift och en samtalsuppgift där sfi-elever med gemensamt modersmål arbetar i par och tillåts diskutera och bearbeta uppgifterna på både första och andraspråket samt en referensgrupp där sfi-elever som inte har gemensamt modersmål arbetar i par med samma uppgifter. Dessa elever skulle endast ha möjlighet att diskutera och bearbeta uppgifterna på andraspråket. Studien skulle observera hur de olika grupperna löser uppgifterna, vilka metoder de använder sig av och hur de tar sig an språkliga svårigheter som dyker upp. Det skriftliga och muntliga materialet skulle bedömas av oberoende lärare. I studien skulle även intervjuer av eleverna som deltar i studien vara till nytta för att få veta hur eleverna själva upplevde de lärande situationerna.

Ytterligare en studie inom sfi och transspråkande undervisning som skulle vara intressant att göra är en läromedelsanalys av elevböcker och lärarhandledningar och hur dessa uppmärksammar modersmålet som en lärande resurs i undervisningen. Det är intressant eftersom läromedelsförfattarna på förhand vet att alla i målgruppen för läromedlet är

flerspråkiga. I en sådan studie skulle det vara intressant med uppföljande intervjuer av läromedelsförfattarna för att jämföra deras inställning till och kunskap om transspråkande undervisningsmetoder och hur de planerat sitt läromedel utifrån det perspektivet.

9 Avslutande tankar

All forskning och litteratur som den här mindre undersökningen studerat visar att de transspråkande metoderna ger goda resultat i tillägnandet av ett nytt språk. Det är dock ett område som inte har någon vetenskaplig förankring inom sfi vilket är synd eftersom undervisningen helt bedrivs i en flerspråkig miljö. Här finns det stora förbättringsområden inför framtiden för utan relevant forskning riktad mot sfi legitimeras inte arbetssätt fullt ut, då får andra krafter av tyckanden och antaganden stor plats vilket leder till osäkerhet för lärare i planeringen av undervisningen. För Skolverket borde de flerspråkiga undervisningsmetoderna inom vuxenutbildningen och sfi vara lika viktiga att lyfta som läslýftet och mattelyftet har varit inom grundskolan.

Den här studien visar att lärarna har en positiv inställning till elevernas flerspråkighet och att det finns en vilja till att utveckla sitt arbetssätt inom flerspråkighet i undervisningen. Att arbeta med transspråkande metoder i den enspråkiga tradition som finns inom svensk skola är inte lätt. Det kräver kunskaper inom ämnet, kanske omorganisation av den undervisning man är van vid att bedriva, nyfikenhet och del mod. Det handlar om att kliva in i en kreativ och kritisk process som Garcia och Wei (2018) menar både styrs och bryter mot rådande språknormer men som också ger utrymme för att vara kritisk och uttrycka olika uppfattningar.

Referenser

- Anton, M., Di Camilla, F. (1998). Socio-Cognitive functions of L1 collaborative interaction in L2 classroom. *The Canadian modern language review*.
- Atkinson, D. (1987). The mother tongue in the classroom: A neglected resource? *ELT Journal*, volym 4(nr 4).
- Barac, R., Bialystok, E. (2011). Cognitive development of bilingual children. *Language Teaching*, volym 44(nr1).
- Brinkjear, U., Höyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Studentlitteratur.
- Carlsson, M. (2002). *Svenska för invandrare-brygga eller gräns? Syn på kunskap och lärande inom SFI-undervisningen*. Doktorsavhandling, Göteborg: Göteborgs universitet.
- Cummins, J. (2005). A proposal for action: Strategies for recognizing heritage language competence as a learning resource within the mainstream classroom. *The modern language journal*, volym 89(nr 4).
- Cummins, J. (2016). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur och Kultur.
- Economou, C., Ennerberg, E. (2020). Flerspråkighet och transspråkande i lärarprogram för nyanlända lärare-språkbro med förhinder? *Högre utbildning*, volym 10(nr 2).
<https://hogreutbildning.se/index.php/hu/article/view/2211>
- Ellis, R., Shianti, N. (2014). *Exploring language pedagogy through second language acquisition research*. London: Routledge.
- García, O., Wei, L. (2018). *Translanguaging: Flerspråkighet som resurs i lärandet*. Natur och Kultur.
- Gutierrez, L. (2016). "Use my name, they need to know who I am!": *Latino/oMigrant and seasonal Farmworker youth at the interstices of the educational pipeline*. Doktorsavhandling. Michigan State University.
- Hyltenstam, K., Milani, M.T. (2012). Flerspråkighetens sociopolitiska och sociokulturella ramar. *Flerspråkighet- en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådet.

- Kanno, Y., Norton, B. (2003). Imagined communities and educational possibilities: Introduction. *Journal of language, identity, and education*, volym 4(nr. 2).
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Kwon, H.J., Schallert, D. (2016). Understanding translanguaging practices through a biliteracy continua framework; Adukt biliterates reading academic texts in their two languages. *Bilingual Reserch Journal*, nr 39.
- Lindberg, I., Sandwall, K. (2012). Samhälls-och undervisningsperspektiv på svenska som andraspråk för vuxna invandrare. *Flerspråkighet- en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådet.
- Flyman, M.A. (2017). *Svenska som andraspråk på språkvetenskaplig grund*. Studentlitteratur.
- Norlund, S.A (2020). Verbaliserade och praktiserade språknormer inom Svenska för invandrare. *Huma Netten*, nr 45.
- Seltzer, K. (2015). Låt eleverna använda alla sina språk i skolan. *Grundskoletidningen*, nr 6.
- Skolverket. (2012). *Läroplan för vuxenutbildningen*.
- Skolverket. (u.å). *Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/laroplan-for-vux-och-kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi/kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi>
- Skolverket. (u.å). *Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65ab2e/1553965308890/pdf3130.pdf>
- SOU 2018:71. *En andra och en annan chans-ett komvux i tiden*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 2020:66. *Samverkande krafter: förstärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Thomas, W., Collier, V. (1997). *School effectiveness for language minority students* (NCBE Resource Collection series, nr 9). Washington: George Washington University.
- Thomas, W., Collier, V. (2002). *A national study of school effectiveness för language minority students´ long termacademic achievement* (Center for research on education, Diversity and excellence). Santa Cruz.

Turnbull, B. (2019). Translanguaging in the planning of academic and creative writing: A case of adult Japanese EFL learners. *Bilingual Reserach Journal: The journal of the National Association for Bilingual Education*.

University College London. (2021). *Q&A with Professor Li Wei*.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://www.ucl.ac.uk/ioe/people/academics/qa-professor-li-wei>

[Wordpress.com](https://www.wordpress.com).(u.å). *Ofelia Garcia*. <https://ofeliagarciadotorg.wordpress.com/>

Databaser

web.b.ebscohost.com

<https://scholar.google.com/>

<https://www.avhandlingar.se/avhandling/c17453a687/vaxjouniversitet.se>

Bilagor

Bilaga 1

Emeric, M.R., Hoffamn, B.Y., Kanno, Y. <i>Teaching Hispanic Restaurant workers: Translanguaging as culturally sustaining pedagogy</i>	2020
Oliver, R., Exell, M. <i>Identity, translanguaging, linguistic racism: The experience of Australian Aboriginal people living in a remote community</i>	2020
Burgess, J., Roswell, J. <i>Transcultural-affective flows and multimodal engagements: Reimagining pedagogy and assessment with adult language learners</i>	2020
Kim, K.M., Park, G. <i>"It is more expressive for me": A translingual approach to meaningful literacy instruction through Sijo poetry</i>	2020
Turnbull, B. <i>Translanguaging in planning of academic and creative writing: A case of adult Japanese EFL learners</i>	2019
Kuhn, M., Boise, C., Bainter, S. <i>Evidence-based practice in deaf education</i>	2018
Gkaintartzi, A., Mouti, A., Skourtou, E. <i>Language teacher's perceptions of multilingualism and language teaching: The case of the postgraduate programme "LRM"</i>	2018
Anderson, J. <i>Reimagining English language learners from a translingual perspective</i>	2018
Snoddon, K. <i>Undercoving translingual practices in teaching parents classical ASL Varieties</i>	2017
Kwon, H.J., Schallert, D.L. <i>Understanding translanguaging practices through a biliteracy continuum framework: Adult biliterates reading academic texts in their two languages</i>	2016
Gutierrez, L. <i>"Use my name, they need to know who I am!": Latino/o migrant and seasonal farmworker youth at the interstices of the educational pipeline</i>	2016

Bilaga 2

Hermansson, C., Shaswar, N.A., Rosén, J., Wedin, Å. <i>Teaching for a monolingual school? (In)visibility of multilingual perspectives in Swedish teacher education</i>	2021
Shaswar, N.A. <i>Verbaliserande och praktiserande språknormer inom Svenska för invandrare</i>	2020
Economou, C., Ennerberg, E. <i>Flerspråkighet och transspråkande i lärarprogram för nyanlända lärare-språkbro eller med förhinder?</i>	2020
Wedin, Å., Shaswar, N.A. <i>Whole class interaction in the adult L2-classroom:the case of Swedish for immigrants</i>	2019
Rosén, J., Straszer, B <i>Studiehandledning på modersmål-studiehandledarens positionering och yrkesroll</i>	2019
Wedin, Å., Rosén, J., Hennius, S. <i>Transspråkande och multimodalitet i grundläggande skriftspråksundervisning inom sfi</i>	2018

Bilaga 3

Missivbrev

Hej!

210308

Du har tackat ja till att medverka i en mindre forskningsstudie inom ramen för ett examensarbete på grundläggande nivå i ämnet svenska som andraspråk.

Studien handlar om sfi-lärares tankar, åsikter och upplevelser till användandet av modersmål i undervisningen. Studien söker efter gemensamma aspekter hos lärarna.

Undersökningen genomförs via enskilda digitala intervjuer som spelas in i Microsoft Teams.

Du kan när som helst avbryta din medverkan i studien.

Intervjuerna redovisas anonymt.

Hälsningar

Ulrika Lundqvist

Student vid Högskolan Väst

Institutionen för individ och samhälle

Handledare Helena Korp helena.korp@hv.se

Bilaga 4

Intervjufrågor

Bakgrund

Kan du berätta om din bakgrund som sfi-lärare?

Är du själv flerspråkig?

Attityder och inställning till flerspråkighet i undervisningen

Har modersmålet en plats i sfi-undervisningen?

Använder du dig av det i din undervisning?

Vilka fördelar /utmaningar innebär användandet av flera språk i undervisningen?

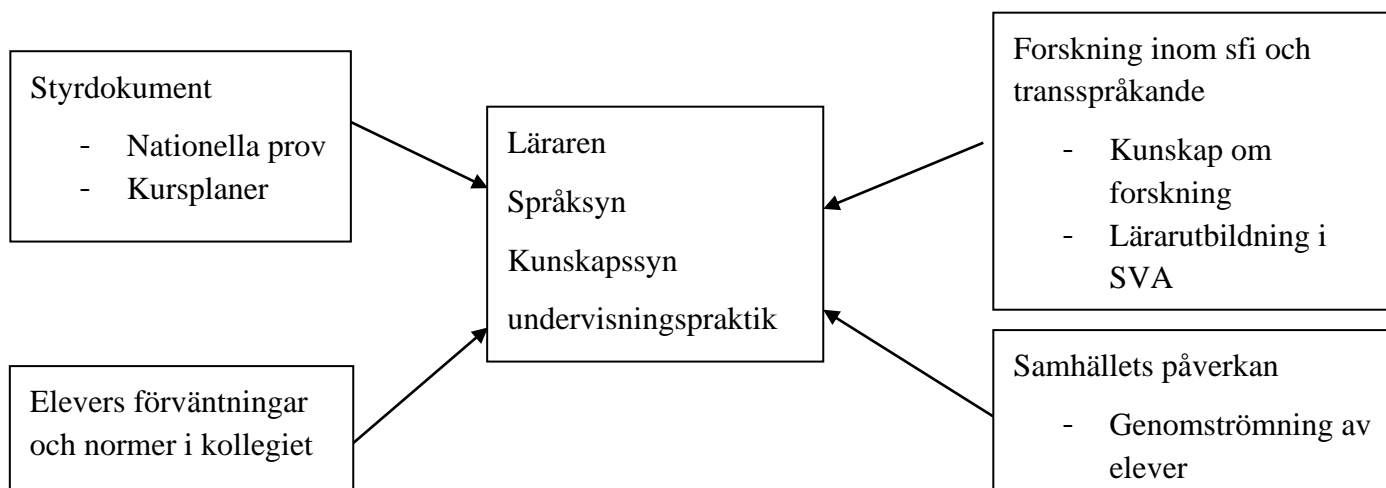
Hur känner du när eleverna diskuterar på ett språk som du inte förstår?

Skulle du vilja använda elevernas flerspråkighet i undervisningen mer?

Organisation, utbildning, yttre påverkan,

Hur är det att använda modersmål i undervisningen, är det svårt? Kan du förklara?

Lärares inställning och synsätt gällande modersmålets betydelse och funktion för undervisning?

I vilka sammanhang använder du elevernas flerspråkighet i undervisningen?

När i undervisningen tycker du det passar att använda elevers flerspråkighet?

Berätta hur du gör när du delar in eleverna i grupper?

Hur ofta har eleverna gruppuppgifter? Varje lektion, 1-2 gånger/ vecka , 3 gånger eller fler /vecka

Berätta hur du känner inför att använda modersmålet i undervisningen i förhållande till samhällets krav på genomströmning av elever.

Det här med nationella prov var sjätte vecka påverkar det dig att använda modersmålet i undervisningen?

Studiehandledarens funktion inom sfi

Hur är det med studiehandledning? Tycker du det är bra?

Hur skulle du vilja samverka med en studiehandledare i undervisningen?

Är det något annat du vill säga inom ämnet flerspråkighet som inte har framkommit under intervjun?

Bilaga 5

Exempel på meningskoncentrering

Meningsenhet	Förenklad	Tema
Jag ser det som en resurs att eleverna kan förklara för varandra. Jag känner att det är bra när vi lärare inte räcker till när det blir så där abstrakt. Då vill man ha hjälp av modersmålet.	Eleverna kan hjälpa varandra.	Inställning till flerspråkighet i undervisning
Ibland har jag delat in eleverna utifrån deras modersmål och de har jobbat med en text och då har jag satt dem i grupper för att jag vill att de ska samtala på sina modersmål. Men när jag har gjort det så förstår inte eleverna vitsen med det, varför de ska prata arabiska när de är där för att faktiskt prata svenska	Studiegrupper på modersmål är svårt för eleverna förstår inte syftet.	Osäkerhet kring modersmålets funktion i klassrummet
Ja, alltså jag tänker att man måste hitta ett bra arbetssätt och i en klass har man många olika språk och ibland har man bara en som talar ett språk tex thailändska. Hur gör man för att hjälpa den som är ensam om sitt modersmål och hur gör man för att få eleverna att förstå vitsen med att använda modersmålet?	Elever som är ensamma om sitt modersmål blir exkluderade.	Dilemman med transspråkande undervisning
Jag behöver handfasta tips på hur man kan göra, vilka övningar man kan ha och på vilka sätt man kan ta in modersmålet så att det blir på ett gynnande sätt.	Ökad kunskap om hur man kan arbeta transspråkande efterfrågas.	Behov av utbildning

Bilaga 6

Exempel på meningstolkning

Meningsenhet	Tolkning
<p>Jag tror jag är rädd för att modersmålet ska ta för stor plats. Man vill ju att det ska ta lagom plats men samtidigt så kanske det i vissa fall måste få ta stor plats men samtidigt så jag vet ingenting...jag är ute på... nej, jag vet inte ...jag känner mig jätteosäker faktiskt.</p>	<p>Den enspråkiga normen skapar osäkerhet i undervisningen.</p>
<p>(påverkan av samhällets krav)</p> <p>Jag tänker inte så mycket på det. Jag tänker nog ganska snävt, jag tänker bara nästa kurs de ska läsa.</p> <p>(Påverkan av nationella prov var sjätte vecka)</p> <p>Ja kanske... man snöar in ganska mycket på att de ska vara förberedda inför provet samtidigt som det står i kursplan och läroplan att de ska vara förberedda för arbetsliv och där kan jag tycka för min egen del att det blir en krock där proven blir målet och målen i kursen blir lidande på grund av att proven kommer så ofta.</p>	<p>Samhällets krav på snabba resultat påverkar informantens möjligheter till utveckling av transspråkande undervisningsmetoder.</p>